

DEMOKRACIJA

Leto II. - Štev. 22

Gorica - Trst, 28. maja 1948

Izhaja vsak petek

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna šteč. L. 15.-
Naročnina: Mesečna L. 65.-
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

Naša borba za obstanek

Našo borbo za obstanek moramo boriti na dveh frontah: proti vzhodnemu fašikomunizmu, ki zastruplja in razjeda kot rak organizem slovenskega naroda in proti zapadnemu italijanskemu šovinizmu, ki se ni iz zgodovine ničesar naučil, ki je pozabil, da sta Mussolini in Hitler klaverno končala na Piazza di Loreto, odnosno v Kancelarski palači svoje megalomanske sanje o superiornosti svojih narodov in njih poslanstvu, da zavladajo nad sosednimi evropskimi narodi.

Slovcem in Hrvatom se odrekajo najpreprostejše življenjske in človeške pravice: pravica do bivanja, pravica do dela, pravica do gospodarskega udejstvovanja in ustvarjalnega dela pod prelivami, katerim se smejejo celo uradniki, ki jih morajo strankam ponavljati. In vse to v sredi XX. stoletja, ko so postale državne meje vsled zrakoplovstva in radia samo juristični pojem in obstojajo samo še na papirju; ko je človeštvo navezano bolj in bolj na medsebojno pomoč, sožitje, strpnost in solidarnost, ko so na vidiku evropske združene države in ko se je svet pričel zavedati neizpodbitne resnice: ali spora, z umno mirno sožitje civiliziranih narodov — ali pa njih pogin.

In kljub vsemu temu so še ljudje, ki žive v zmoči in samoprevarji, da se mora voditi proti nam Slovcem in Hrvatom neizprosna boj do iztrebljenja našega jezika, naših ustanov, naših človeških in narodnih pravic. Še so ljudje, ki po svoje tolmačijo zakone in zanikajo veljavnost Tržaškega statuta, samo da lahko gredo preko jezikovne in narodne enakopravnosti, ki nam jo je priznala mirovna konferenca v Parizu. Niti fašizem ni bil proti nam, iz vsemu jezikovno in narodno zatiranje, tako krivičen in nečloveški ko je šlo, da naši ljudje dobe skorjico kruha, obrtno dovoljenje ali kako zaposlitev. Danes pa se pod pritiskom italijanskega šovinizma zanika našim ljudem na Tržaškem ozemlju pravica do dela, do gospodarskega udejstvovanja, do kruha in do življenja.

Res, da ogromna večina Italijanov ne odobrava teh metod, ali ravno tako je res, da ravno ta večina nima poguma, da bi se zoperstavila in uprla šovinizmu manjšine. To so dejstva in z njimi moramo računati.

Mi nimamo v svoji borbi za obstanek in za naše narodne in človeške pravice pomoči od nikoder. Tega bridkega dejstva se mora zavedati vsakdo izmed nas, ki mu je na duši narodni, kulturni in gospodarski obstoj in razvoj našega naroda. Ta borba za obstanek zahteva od nas kategorično in neizprosno svestost in solidarnost vseh demokratičnih nekommunističnih sil. Na Tržaškem ozemlju ni sedaj med

Komunistična obrt potvorbe, zavijanja in podtikanja

Komunisti so pač mojstri v tej svoji obrti. To čuti na svoji koži ves slovenski narod, vedo vsi Slovani in sedaj ve to ves svet. S političnim nasprotnikom komunisti nikoli ne razpravljajo; če ga že ne ugrabi ali pobije, ga psuje in žali. Taka je komunistična morala. Zavijanje resnice in potvorba dejstev, to je najblajše vsakdanje sredstvo njih propagande. In če jih kdo včasih radi blatenja in klevetanja vendar toži pred sodiščem, se zvijajo in stokajo in protestirajo proti zasluženim kazni, češ nas poštenjake — pa pred sodišče. Motil pa bi se, kdor bi mislil, da je to morala samo podrejenih komunističnih kapunov; pri komunistih je morala povsod enaka — od podrejenikov pa do poglavitnikov.

Ko je n. pr. nedavno napadel neki ljubljanski minister predsednika Slov. demokratske zveze za STO dr. Agneletta in mu očital, da je na tržaški kvesturi 23. septembra 1940. leta izjavil, da ni propagiral iredentizma za Jugoslavijo, da ni delal kot italijanski državljani proti Italiji, da ni čutil naklonjenosti do Jugoslavije, je dotični ljubljanski gošpod hotel in vedé zamolčal, da je bil dr. Agneletto 10. junija 1940. ob vstopu Italije v vojno aretiran in interniran med prvimi tržaškimi Slovinci kot antifašist in jugoslovanski iredentist. Zamolčal je, da je bil dr. Agneletto, ko je bival v internaciji, 20. sept. 1940 od OVRE ponovno aretiran kot nevaren antifašist in slovenski aktivist, ker je on in njegova družina moralno in materialno podpiral slovensko odpora in gibanje proti fašizmu, kar je imel za slovenske visokošolce v fašistični dobi tajna predavanja v Padovi in v Trstu itd. Zamolčal je, da je bil dr.

Agneletto kot obtoženec zaslišan na tržaški kvesturi od samega šefa OVRE za Julijsko krajino, višjega komisarja Locastra. Tako je oni ljubljanski gošpod »pozabil« povedati, da je bil dr. Agneletto po šestmesečni preiskavi z 42 drugimi soobtoženci stavljen pod policijsko nadzorstvo in zopet poslan v internacijo, kjer je ostal vse do konca vojne.

Tako je samo natolcevanje in zavijanje dejstev citiranje odlomkov iz pritožbe dr. Agneletta proti svoji internaciji. Dotični ljubljanski gošpod bi se bil lahko prepričal, kar bi bil storil vsak poštenjak, preden bi pričel napadati svojega političnega nasprotnika, da je bila dr. Agnelettova razprava o prvi knjigi novega ital. civilnega zakonika strogo znanstvena študija, ne pa kak slavospev za fašizem. Drugače bi ne bil »Slovenski Pravnik« kot uradno glasilo slovenskih pravnikov Slovenije objavil leta 1939. razprave in jo še posebej ponatisnil.

Tako je nedavno zagrizel komunistični list, slučajno v slovenskem jeziku tiskani, »Primorski dnevnik«, točil debele krokoiliske solze, češ slovenski književnik Feigl je bil obsojen od De Gasperijevih sodnikov na eno leto zapora in 100.000 lir globe. Pri tem je pa pozabil povedati, da ni bil Feigl kaznovan zato, ker je slov. književnik, ampak ker je kot odgovorni urednik komunističnega tednika »Soča« dovolil žaliti in blazniti v svojem listu čast in ugled oseb, ki so na čelu Slov. demokratske zveze v Gorici. Sodniki so sodili po novem republikanskem ital. zakonu o tisku in so dali obtožencu najnižjo mogočo kazen. Za danes dovolj.

L. B.

Pismo s Koroške

Celovec, zadnje dni maja 1948.

Ker z velikim veseljem prebiramo vaš tednik, se radi od časa do časa tudi oglasimo z novicami. Zelo nam je žal, da ne moremo časopisa prejemati redno in to za vse tiste, ki bi si ga radi naročili. Upamo pa, da se bo tudi to še uredilo in da bo potem »Demokracija« tudi naš list in ne samo naših primorskih bratov.

Z listom smo nad vse zadovoljni in mu štejemo v največje dobro to, da ga kljub pritisku, grožnjam in terorju ni strah povedati resnice o komunizmu in poškati njegovo resnično sliko. Res škoda, da mora tak list izhajati le enkrat tedensko. Če bi ga prejemali vsak

nami mesta za strankarski separatizem. In to najmanj v času, ko so v igri naše najelementarnejše pravice do narodnega obstoja in življenja. Čas, ki ga živimo, je za naš narod na STO čas narodne nevarnosti.

dan, nam to ne bi bilo odveč.

Zdaj pa še nekaj novic, da boste vedeli, kako živimo.

V Celovcu so letos vsak večer ves mesec majnik slovenske šmarnice. Kako se je ta majniška pobožnost priljubila vernikom, najlepše kaže število vernikov, ki je vsak dan večje. Naiveč jih je seveda v nedeljo.

Na binkoštni ponedeljek je bilo organizirano romanje slovenskih faranov iz Celovca na grob sv. Heme v Krko. Odpeljali so se takoj po kosilu s štirimi avtobusi in se vrnili isti dan zvečer. Na mnoge, ki so bili kljub sorazmerno majhni oddaljenosti prvokrat v tej ogromni cerkvi, je napravila notranjost svetišča močnejši vtis.

Isti dan je bil tudi Vetrinjski počasten s slovensko pesmijo. Nad 600 slovenskih beguncev iz Spitala je priromalo, da se pokloni spominu pobitih svojcev iz

leta 1945. Vetrinjski je namreč kraj, kjer je nastopilo svojo mučeniško pot nad deset tisoč slovenskih mož in fantov. Mnogi so s solzami v očeh ogledovali kraj, kjer so jim zadnjikrat stisnili roko v pozdrav. Popoldne so se romarji poslovili od Vetrinjske in odšli v Zihpolje, k znani Marijini božji poti v bližini Celovca, kjer so opravili popoldansko pobožnost. Dostojno vedenje in red sta pričala, da so tudi begunci ljudje in ne, kot bi radi to nekateri trdili — banditi.

Drugače pa je pri nas vse po starem. Binkoštni ponedeljek je bil povsod na Koroškem velik praznik. Prav slovesno so ga praznovali v Zilji, kjer so opravili vsakoletno štehanje, star narodni običaj iz turških časov. Nad vse lepo je bilo videti veliko število deklet v narodnih nošah, ki so stale ta

dan skoro pred vsako hišo. Kaj takega je mogoče videti le enkrat v letu. Štehanje je izrazit ziljski običaj. Prične se na binkoštni ponedeljek v Ziljski Bistrici, nato pa ga imajo skoro v vsaki fari vse do Velikega šmarna. Najlepše ga opravijo v Zahomcu, kjer se drže vseh starih izročil in ga ne poizkušajo prirejati po vsakdanjih političnih geslih.

V juliju bomo imeli velike športne dneve na Vrbskem jezeru. Takrat bo Koroška polna tujcev iz vsega sveta. Gotovo lahko unamo, da bomo tudi katerega od vas mogli pozdraviti med gosti.

Morda vas bo še zanimalo, kako je z našim političnim življenjem. O tem se nam skoro ne zdi vredno pisati, ker prelevamo le staro. Če bo kdaj kaj prav posebnega, se bomo pa ponovno oglasili.

DEŽELNA AVTONOMIJA IN ZAŠČITA MANJŠIN

Točka VIII prehodnih določil italijanske ustave določa, da se morajo vsi deželne volitve v teku ene leta potem, ko stopi ustava v veljavo. Zaradi tega se morajo pripraviti in uzakoniti deželni statuti. Kakor znano, bi morala imeti naša dežela Julijska krajina-Furlanija poseben statut, toda zbornica ga je začasno odložila. Tako moramo računati samo na normalni statut, o katerem pa ni rečeno, da mora biti enak statutom tistih dežel, ki nimajo posebne avtonomije. To pomeni, da bodo pravice narodnih manjšin zajamčene tudi v tem normalnem statutu, kajti točka X prehodnih določil ustave pravi:

»Za deželo Julijsko krajino-Furlanijo, ki jo predvideva čl. 116, bodo začasno veljala splošna pravila naslova V, drugi del; ohrani pa se zaščita jezikovnih manjšin v skladu s členom 6. ustave.«

V četrtek 20. maja se je vršil v Vidmu ožji sestanek oseb, ki se zanimajo za vprašanje deželne statuta in deželnih zadev. Sestanek je sklical in vodil senator Tessitori na pobudo Furlanskega ljudskega gibanja, čigar predsednik je. Tudi na tem sestanku se je ugovarjalo, da normalni statut lahko vsebuje neke posebne posebnosti, ki se razlikujejo od vprašanj in zadev drugih dežel. Imenovan je bil poseben ožji študijski odbor, ki ima nalogo pripraviti osnutek sta-

tuta. V tem odboru je tudi g. dr. Hugues, bivši predsednik goriške pokrajine.

Zadnje čase beležimo od raznih strani ugodne glasove italijanskih osebnosti in časopisov za pravično rešitev vprašanja narodnih manjšin. »Voce libera« je prinesla 19. maja članek g. Rudolfa Mianija, v katerem pravi dobesečno: »Zahajevamo, da se tistim malim tisočim drugorodcem, ki živijo v mejah naše dežele, priznajo vse svoboščine; njim hočemo mi priznati več kot predvidevajo pogodbe ali mednarodne obvezave; naša vest se upira za viranju naravnih zakonov in je željna svobode in pravice za vse.

Nato pravi g. Miani, da se ne strinja s tistimi, ki so polni skrbi pri takem vprašanju. In nadaljuje: »Nobene podrejenosti in rezerve za ostvareitev nujnega ukaza naše vesti.«

Ne glede na dejstvo, da vztrajamo mi na zahtevi po posebnem statutu, upamo, da bo tudi normalni statut vseboval to, kar nam pritiče in da bodo manjšinskih pravic deležni prav vsi Slovenci naše dežele, po naravnem zakonu in človeški vesti, ki jih tudi g. Miani pravilno in na pravem mestu omenja.

Slovenska demokratska zveza bo skrbela, da ne zamudi nobene prilike in časa, da pride v osnutek statuta, ki se pripravlja, vse kar se naše manjšine tiče.

Odgovorni urednik „Soče“ obsojen

Dne 21. aprila t. l. je komunistična »Soča« prinesla članek z naslovom: »Vodstvo Slovenske demokratske zveze — špijoni.« Naslov kot tak in skoro vsa vsebina članka sta bila en sam niz obrekovanj in žalitev voditeljev SDZ v zvezi s procesom, ki se je bil ravno zaključil v Ljubljani proti prof. Bitencu in drugom.

Dr. Avgust Sfiligoj je zaradi članka v »Soči« vložil kazensko ovadbo proti odgovornemu uredniku Da-

miru Feiglu in v petek 21. maja se je vršila razprava pred goriškim okrožnim sodiščem.

Gospod Feigl je pred sodniki priznal, da je po zakonu odgovoren in dolžan nositi posledice. Izgovarjal se je le, da članka ni on napisal, ker je le korektor odtisov in jezika. In še, da ni vedel, da je dr. Sfiligoj voditelj SDZ, solastnik »Demokracije« in eden urednikov. Vse to pa je dr. Sfiligoj dokazal s pričami in dokumenti ter

(Nadaljevanje na 2. strani)

Od srede do srede

20. MAJA: Norveška in Danska sta kot prvi skandinavski državi zaprosili Združene države za vojaško pomoč v sedanjem na petem položaju. — V Parizu se je sestala druga svetovna konferenca Mednarodne zveze kmetovalcev. Zastopanih je 20 milijonov kmetov iz dvajstih držav. Ameriška poslanska zbornica je odobrila zakon proti prevratnemu delovanju, ki bo žadel predvsem komunistično partijo v USA. — Američani so nasvetovali državam zahodne Evrope, naj sklenejo med seboj vojaške dogovore, da se pripravijo na morebitna presenečenja. Finski parlament je izglasoval nezaupnico komunističnemu notranjemu ministru Leinu, ki bo moral zato odstopiti, čeprav mu to nič ne diši. — Na Češko slovaškem so začeli s predvolilno kampanjo. Komunistična propaganda poudarja, da bodo imeli za saboterja vsakogar, ki bi ne prišel volit in za veleizdajalca vsakogar, ki ne bo volil enotne vladne listé t. j. komunistov. — 8 čehoslovakov, med njimi 5 vojaških pilotov je prispelo z izposojenim letalom v London. Praviijo, da so pobegnili, ker v komunističnem peklu ni mogoče živeti svobodnim ljudem. Letalo pa bodo vrnili. — V Palestini Arabci stalno, vendar počasi napredujejo.

21. MAJA: Največji ameriški list »New York Times« poroča, da si večina Avstrijcev danes želi, da bi zasedbene čete zahodnih velesil ostale še nadalje v Avstriji, ker se bojijo, da bi se v primeru zavezniskega odhoda komunisti skušali takoj in nasilno polastiti oblasti. — Titova vlada je protestirala pri egiptski vladi zaradi številnih aretacij jugoslovanskih komunistov v Kairu in Aleksandriji. — Dosedanji zastopnik Sovjetske zveze pri organizaciji Združenih narodov Gromyko je odstopil in na njegovo mesto so postavili Jakopa Malika, ki je poprej zastopal Sovjetsko zvezo na Japonskem. — Najnovejši ameriški bombnik tehta 140 ton in lahko leti brez pristanka 12.800 km. — Arabci so poslali Židom, ki se branijo v Jeruzalemu poziv, naj se takoj predaajo, ker bodo drugače vse pobili. — Iz Titove vlade so izločili ministra Žujeviča in Hebranga. Hebranga so obenem tudi aretirali.

22. MAJA: Egiptovske in arabske čete so prodrle v bližino Betlehema, v Jeruzalemu pa so zasedle mestni okraj, kjer stoji znani židovski »zid solz«. — Bivši češkoslovaški zastopnik pri Varnostnem svetu Papanek je izjavil, da ima dokaze, da so komunisti Masaryka že poprej skušali umoriti in sovjeti dajejo točna navodila za delo satelitskih diplomatov v svetu. — V Bolgariji so sklenili likvidirati socialistično stranko, ki se bo morala združiti s komunisti. — Potem ko so odstranili iz Titove vlade »ministra« Žujeviča in Hebranga, so dali »dopust« tudi namestniku zunanjega ministra generalu Velebitu. — Iz Carigrada pa poročajo, da je pobegnil Titov diplomat Vitič in odnesel s seboj celokupne seznane Kominforme. Obenem je prijavil oblastem vse komunistične agente v Turčiji. — Italija je protestirala proti morebitnemu odstopu Koroške Titovi Jugoslaviji. Prvi govornik na svetovnem kongresu liberalnih strank v Ženevi je dejal, da je vzhodna polovica Evrope podobna zaporu. To pa ni toliko posledica vojne kot pa napačnega pojmovanja svobode.

23. MAJA: Romunska komunistična vlada je odredila zapleno

Od srede
do srede

bo vsega kraljevega premoženja za kazen, ker se kralj Mihael zavzema za svobodo svoje domovine. — Poljski primas, kardinal Hlond, je v svojem zadnjem pastirskem pismu posvaril ljudstvo, naj se upre prodiranju materialističnih idej. — Tudi v Angliji bodo začeli preštetavati fašistične in komunistične državne uradnike. — V Jeruzalemu je umrl na posledicah zadobljenih ran ameriški glavni konzul Wasson. Ranili so ga baje Arabci, ko je skušal priti po cesti do francoskega konzulata. — V Združenih državah imajo 37 milijonov zasebnih in tovornih avtomobilov. — V Jugoslaviji pridno lovijo »špekulante« in jim plenijo premoženje. Preiskovalna komisija Združenih narodov je uradno ugotovila, da komunistični gverilci ropajo grške otroke in jih pošiljajo v Bolgarijo in Jugoslavijo na »prevzgoj«. Moderni janičari.

24. MAJA: Na Češkoslovaškem je komunistična policija aretirala 8 članov tajne mladinske organizacije »Plamen«, ki si je zadala nalogo, da bo delala za osvoboditev svoje domovine. — Newyorški guverner in predsedniški kandidat Dewey je izjavil, da so tisti, ki delajo propagando za komunistem norci ali pa nevedneži. — Angleži so zaradi vojne v Palestini ojačali svoje letalske sile na Cipru. — V Grčiji vladne čete uspešno napredujejo. Komunistične tolpe pri umiku navadno odpeljejo s seboj vse civilno prebivalstvo. — Turški zunanji minister Saduk je izjavil, da je nedavno izmenjava not med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo kazala le to, da je mir med Zahodom in Vzhodom nemogoč. — Židje so izjavili, da so pripravljene pristati na premirje, če store isto tudi Arabci. — V Washingtonu se je pričela konferenca voditeljev protikomunističnih strank iz Vzhodne Evrope. — Prisegla je nova italijanska vlada, v kateri je 11 demokristjanov, trije Saragatovi socialisti, dva republikanec, dva liberalca in dva neodvisna. — Po mnenju političnih opazovalcev je sedanja politična kriza na Finskem postala dvoboj med komunisti in finskim predsednikom Paasikivijem. — Komunistična policija je aretirala pred kratkim češkoslovaškega generala Janouška, ko je hotel zbežati iz domovine. — Kitajski parlament je odobril imenovanje Wong Wen Haoja za bodočega ministrskega predsednika. — Sovjetska zveza je v Varnostnem svetu že petins dvajsetič uporabila pravico »vet«, da bi preprečila preiskavo o komunističnem državnem udaru na Češkoslovaškem.

25. MAJA: V Španiji pričakujejo v kratkem večje spremembe v vladi. — Sovjetski radio je začel opozarjati Fince, da utegnejo doživeti neprijetne stvari, če »bodo vztrajali na svoji »izdajalski« politiki, ki je pripeljala do izločitve komunističnega notranjega ministra Leinorja iz finske vlade. — V Stockholmu je nastal strahovit požar, ki so ga spremljale eksplozije bencinskih rezervarjev. Škode in storilcev še niso ugotovili. — Poskus grških komunističnih tolpe, da bi razširili svoje udejstvovanje na Epir, se je posrečilo. — Na Finskem so komunisti že zanetili stavke, da nagajajo vladi. — Na Madžarskem so spet aretirali 22 zaročnikov proti ljudski oblasti. — Blizu Hamburga so ustanovili baltsko univerzo, kjer študira nad 5000 baltskih beguncev, ki se nečejo vrniti v zasluženo domovino. — Angleški zunanji minister Bevin je obtožil Žide, da so prelomili premirje in so zato odgovorni za zopetne boje v Jeruzalemu. — Na palestinskih bojiščih arabske čete počasi napredujejo, Židje pa nudijo odločen odpor. — Moskovska »Pravda« očita Američanom, da vodijo v Palestini dvojno politiko z namenom, da se ne zameri niti Arabcem, niti Židom.

POLITIČNI OBZORNİK

Nova vlada

Dne 24. t. m. je italijanski ministrski predsednik De Gasperi predložil predsedniku republike seznam nove vlade, ki je ob 17. uri prisegla. Nova vlada je sestavljena takole: De Gasperi — predsednik ministrskega sveta in minister za italijanske afriške kolonije, Piccioni in Porzio — podpredsednika brez listnice, Saragat — tretji podpredsednik in minister za trgovinsko mornarico, Tremelloni — minister brez listnice in predsednik odbora za državno obnovo, Sforza — zunanji minister, Scelba — pravosodni minister, Vano — finančni minister, Pella — zakladni minister in minister za državne proračune, Pacciardi — obrambni minister, Gonella — prosvetni minister, Tupini — minister za javna dela, Segni — minister za kmetijstvo in gozdove, Corbellini — minister za prevoze, Jervolino — minister za pošto in brzojav, Lombardo — minister za trgovino in industrijo, Fanfani — minister za delo in socialno skrbstvo, Merzagora — minister za zunanjo trgovino.

Med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo, da se nadaljujejo pogajanja med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo o poravnavi računov za ameriške dobave Sovjetski zvezi po zakonu o najemu in posoji. Na vprašanje, če je upati

na dosego poravnave, je tiškovni predstavnik Mc Dermott izjavil, da se pogajanja nadaljujejo in da je upati na splošni dogovor, kot je bil dosežen z drugimi državami. Časopisna poročila pa poudarjajo, da ima ministrstvo le malo upanja za dosego sporazuma.

Nemško vprašanje

Nemški politični krogi, ki so blizu sovjetski vojaški upravi, so izjavili, da bo veljnik sovjetskih čet v Nemčiji maršal Sokolovski skupno s svojimi glavnimi svetovalci odpotoval v Moskvo, čim bodo objavljeni zaključki konference šestih držav o Nemčiji v Londonu.

Isti krogi poudarjajo, da je Sokolovski v stalnem stiku s Kremljem glede vesti, ki prihajajo z londonske konference. Dobro obveščeni nemški krogi predvidevajo, da bo prišlo do novega sovjetskega pritiska v Berlinu, če bi se na londonski konferenci pojavili znaki za ustanovitev zahodne nemške države. V tem primeru pričakujejo, da bi sovjeti na vse načine poskušali izriniti zahodne zaveznike iz Berlina, katerega bi potem proglasili za prestolico tako imenovane nemške ljudske republike na vzhodu.

Znano je, da so Američani, Britanci in Francozi že ponovno poudarili, da za nobeno ceno ne bodo odšli iz Berlina.

Italijanske kolonije

Štiričlanska komisija namestnikov zunanjih mini-

strov za bивše italijanske kolonije je 23. t. m. zaključila s svojim delom. Pohite li so z zaključitvijo del, da se bodo zastopniki lahko takoj vrnili v London, kjer bodo pripravili zaključno poročilo za namestnike štirih zunanjih ministrov. Svet namestnikov bo moral do 15. septembra sprejeti sklep, ki bo določil usodo bivših italijanskih kolonij.

Znižanje cen — ne zvišanje mezd

Francoski minister za delo Mayer je sprejel delegacijo Glavne delavske zveze, ki je v rokah komunistov, ter ji je ponovno zatrdil, da je vlada pripravljena pomagati delavskemu razredu s kampanjo za znižanje cen, a nikakor ne s povišanjem mezd.

Vprašanje prehrane

Sir John Boyd Ore, glavni ravnatelj Prehranjevalne

in poljedelske organizacije Združenih narodov, je v pogledu pomanjkanja živil izjavil:

»Izgleda, da mnogo politikov ne ve, da je svet pred veliko katastrofo, če ne bo rešeno vprašanje pomanjkanja živil. Ne atomska bomba, ampak svetovna prehranjevalna kriza nas lahko uniči. V dirki med prebivalstvom in živilom zmaguje prebivalstvo. Ne vemo, kako bi ustavili to dirko. Svet mora zdaj nuditi hrano 150 do 200 milijonom ljudi več kot pred vojno, medtem ko pridelki od leta 1938. dalje ne zadostujejo niti za kritje predvojnih potreb.«

Sir John je nato izjavil, da je prepričan o umestnosti predlogov za ustanovitev mogočnega svetovnega prehranjevalnega urada ter je grajal Sovjetsko zvezo, ki še ne sodeluje pri mednarodnih podvigih za olajšanje živilske krize.

Kongres „Liberalne internacionale“ v Curihu

V torek 25. t. m. se je zaključil v Curihu v Švici drugi kongres »Liberalne internacionale«. Kakor znano se je vršil prvi kongres v Oxfordu lani meseca aprila. Na kongresu v Curihu so zborovali zastopniki liberalizma iz vsega sveta, poudarili veljavnost načel, ki so jih izglasovali na prvem kongresu s statutom nove »Liberalne internacionale«. Takrat so namreč izjavili:

Mi, liberalci dežel, ki smo se zbrali v Oxfordu v času nereda, revščine, lakote in strahu, izzvanj od dveh svetovnih vojn, smo prepričani, da je tega svetovnega položaja predvsem krivo to, da so se opustila liberalna načela, potrajemo svoje zaupanje v naslednjo izjavo:

1. Človek je nadvsem in predvsem bitje zmožno individualnega dela in mišljenja in zmožno razločiti dobro od slabega.
2. Spoštovanje do poedincea in družine je resnični temelj družbe.
3. Država je samo orodje skupnosti; ona si ne bi smela prilastiti nobene oblasti v nasprotju s osnovnimi pravicami državljanov in z bistvenimi pogoji življenja.

Strašno je počilo ali „Primorski dnevnik“ in moja malenkost

»Primorski dnevnik« se me je spet spomnil. Gotovo ve, da mi je kar dolgčas, kadar nekaj tednov v njegovih mahedavih stolpcih ne berem svojega imena, okrašenega s prelepimi cvetkami, kot so: narodni izdajalec, hlapec in podobno. Skoraj tri leta mi že opletajo okoli ušes te zlahtne rožice s svojega neblagodišnega vrta. Utruja samo enoličnost. Nobene domišljije nimajo ti časnikarski rokodelci. Še v laži niso veliki, so le po »hlevni«.

Na praznik sv. Rešnjega Telesa je »Pr. dn.« nameril name kanon posebno velikega kalibra. Počilo je, kar se da. Spoznal sem, da se bratci okoli tega kratkočasnega žurnala še niso naveličali. Radi bi se kregali. Zato bom napisal nekaj besed, a ne za »Prim. dnevnik«, ki ni sposoben spoznati resnice, temveč za pošteno slovensko javnost.

1. Na psovke ne morem odgovarjati.
2. Dokazovati »Pr. dn.«, da nekaj ni res, kar on trdi, je isto kot nositi vodo v morje. Njegovi ljudje niso in ne smejo biti dostopni za resnico. Podobni so tistemu

psu, o katerem piše rajni Jurčič, da je poslušal fajmoštrovo pridigo, da je tatvina greh, pa je šel iz cerkve naravnost krast.

3. Zato »Pr. dn.« ne bo verjel, da v Trstu, razen načelnika prosvetnega urada, ne poznam nobenega zaveznika našega častnika.

4. Pač pa verjame vse, kar zine v Ljubljani ali kjer koli onstran železne zavese kak državni tožilec ali obtožilec. Znano je, da obtoženci v komunističnem raju navdušeno priznavajo vse, kar jih kdo vpraša. Tudi uredniki »Pr. dn.« bi verjetno priznali vse, ako bi prišli v stiskalnico Ozne. Za prosto mislečega človeka pa takšno »izsiljena priznanja« nima nobene veljave in nobene dokazne vrednosti.

5. Zavedam se, da je v očeh »Prim. dnevnika« in drugega komunističnega tiska moj edini greh ta, da nisem komunist, da sem komunistu vedno nasprotni, da sem ob nastopu OF takoj spoznal njeno protinarodno smer in da sem to vedno tudi povedal. Nasprotnik komunizma nam ravam ostati tudi v bodoče. Za pravice slovenskega na-

roda pa sem se boril, ko »Pr. dn.« in njegovih urednikov še nikjer ni bilo, in se bom boril, če Bog da, ko bo »Prim. dnevnik« že davno pozabljen. Vem pa tudi, da bi mi bili še danes odpuščeni vsi »grehi«, če bi se poklonil partiji in ji obljubil zvestobo. O tem seveda ni govora. Zato me bo »Pr. dn.« še nadalje obmetaval z blatom iz svojih neizmernih zalog. Prišel pa bo čas — in morda ni več daleč — ko bo velika metla pozmetla vso rdečkarsko golazen in ko bodo vsi Slovani svobodno zadihali. Da bi mi Bog dal dočakati tisti svetli dan narodnega odrešenja!

Gorica, 27. maja 1948.

Dr. Anton Kacin

LAŽNIVI ZGODOVINAR

»Tovariš« J. Z. je pač čuden zgodovinar. V »Primorskem dnevniku« od 15. maja je napisal slavo pesno posmrtnico častniku OZNE Janku Manfredu iz Kobariškega, da je »pokojenik« skupaj z bratom (Andrejem) delal v vrstah tajne organizacije TIGER po Kobariškem. Oba prikazuje kot pristna komunisti nekako že od samega rojstva dalje.

Partija rabi take zgodovinarje! Oni pa porabijo priliko, da perejo tudi same sebe.

Mi pa vemo in povemo naši javnosti tudi za zgodovino, da nista brata Janko in Andrej Manfreda nikoli delala v tajni organizaciji TIGER, (kakor ni pri tej organizaciji delal niti »tovariš« J. Z.) in da TIGER na Kobariškem sploh niti delal ni. In še: da je bil Janko Manfreda tako prepričan komunist, ko se je vrnil iz zapora leta 1944, da se je klatil od znanca do znanca po Kobariškem in po Tolminskem, se skrivaj pred komunisti ter poizvedoval in vohal, kdo bo zmagal: četniki ali komunisti. Tudi »tovariš« J. Z. se je delal četnika do marca 1944. Končno se je Janko Manfreda vendarle odločil za komuniste, šel v partizane in spetno izrazil svojo preteklost, da je prišel v službo OZNE. Kot tak je ob raznih prilikah, ko smo imeli z njim opravka v zaporih OZNE, hudo udarjal tudi po njegovem naivnem zgodovinarju J. Z. in ga imenoval med drugim tudi debušanta (debušant je tisti, ki drugim kruh iz ust jemlje op. ur.)

Mi poznamo in cenimo ter slavimo samo pošten in jeklene narodne značke in mučenike. Kdor konča v službi OZNE, ki preliva kri lastnih bratov in jim jemlje življenje, je zločinec ne pa mučenik: vso svojo preteklost, naj bo še tako sijajna, je sam zavrgel in pomazal v bratski krvi. Zato odrekamo Janku Manfredu mučenštvo; njenemu lažnemu zgodovinarju pa vsako pravico potvarjati zgodovino in umetno ustvarjati narodne mučenike po komunistični taktiki, da samega sebe skrije pred preteklostjo, katere se danes boji.

Brazilijski želi beguncev

Na sestanku pripravljale komisije IRO v Ženevi v Švici je podpredsednik komisije, brazilski zastopnik Lobo poudaril, da je Brazilija sklenila sprejeti neomejeno število beguncev v rodbinskih skupinah, katere bi zaposlili v glavnem s poljskimi deli. Nedavno je bil sklenjen med brazilsko vlado in IRO sporazum za vseljevanje v skupinah po pet tisoč oseb. Priseljanim rodbinam bodo izročili poljedelska posestva, katere bodo postala sčasoma njihova last.

KULTURA

Gianfranco D'Aronco — Alessandria Vigevani: *Il Friuli nelle voci per l'Enciclopedia croata. Udine, Arti Grafiche Friulane 1947. Str. 49.*

(a. k.) — Lanski december je v Vidmu izšla brošura, ki prinaša odstavke, katere je Hrvatska enciklopedija objavila o Furlaniji, o furlanskih znamenitostih v sedanjosti in preteklosti in o pomembnih Furlanij. Knjiga je kljub italijanskemu naslovu pisana v tekoči hrvaščini. Vseh odstavkov je 64. Tu srečamo furlanske pesnike in pisatelje, kot so Zorutti, Percotto, Katarina, Michelini, Girardini, Fruch, Favetti, dalje slikarje, filozofe, pravnike in druge učenjake. Človek z obširnim znanjem ugotovi, da je furlansko ljudstvo dalo kulturi mnogo lepih zakladov umetnosti in znanosti, ki jih še mi, najbližji njegovi sosedi, nismo poznali. V tej knjigi se nam Furlanija kaže kot klasična zemlja s samostojno kulturo. Za znanstvenika je knjiga še bolj uporabna radi bibliografije, ki je dodana nekaterim člankom.

Pripomnil bi, da bi želel večje enotnosti v pisavi krajevnih lastnih imen. Poleg imen Firence, Turin, Nadiža, Cedad, Gorica, Mletci (Benetke), Tolmin, Kobarid, Predil, Soča, Trbiž itd. imamo v hrvaškem besedilu tudi: Monte nero za Krn, Caporetto, Fella, Cave del Predil, Isonzo, Piedicoll, Duino, Bergogna, Saga, Kars za Kobarid, Bela, Rabelj, Soča, Podbrdo, Devin, Breginj, Zaga, Kras, Pogresam tudi člankov o Pavlu Diakonu in o Longobardih, ki so nekaj sto let gospodarili nad to lepo deželo.

Avtorja sta vneto zagovornika furlanske avtonomije. Zato sta na koncu knjige zapisala nekaj besed v pojasnilo o »Zvezah za avtonomno Furlanijo«, ki se je ustanovila v Vidmu. Slovenci furlanske gibanje za samoupravo toplo pozdravljamo, ker smo resnični demokraciji in ker je to krepka in pogumna struja, ki je med prvimi razumela osnovni zakon mirnega sožitja med sosedi, kateri se glasi: Živeti in pustiti tudi druge, da živijo. Avtorjema iskreno čestitam.

Proč rokè!

Poslednja neodvisna slovenska kulturna ustanova se bori proti poželjivosti komunistične šape, da tako ohrani tradicijo slovenskega kulturnega življenja. Ker tujim agentom nikakor ni uspelo dobiti v svojo oblast odbora Mohorjeve družbe v Celovcu, si poizkušajo za obkroževanje družbenega odbora zagotoviti vsaj nekaj naklonjenosti med koroškimi Slovenci. Toda koroški Slovenci z ogorčenjem sprejemajo vesti, ki se zadnje čase ponovno pojavljajo v nekaterih listih in katerih namen ni nič drugo kot blatenje in obkroževanje. Zato niso ta blatenja samo osebnega značaja, temveč hočejo

škodovati vsemu samostojnemu in necezuriranemu kulturnemu delu. Ni še minil teden, kar smo čitali o ponovnih podtikovanjih in obkroževanjih, ki jih je izrekel odbor Celjske Mohorjeve družbe na račun najstarejše slovenske kulturne ustanove, Mohorjeve družbe v Celovcu.

Vsi tisti, ki mislijo, da si žele koroški Slovenci »uniformiranega mišljenja« in od zgoraj postavljenih odborov, se brdsko varajo. Kdor misli, da so koroški Slovenci predmet, na katerem bo lahko delal svoje politične poizkuse, ta je prespal najmanj dve leti našega rodnega življenja. Niti koroški Slovenci, še manj njihove kulturne ustanove so zato, da bi se z njihovim delom ponašili razni agitatorji in tako slabili notranjo moč koroških Slovencev. Poslednja samostojna in svobodna kulturna ustanova koroških Slovencev se bo z vso silo borila proti komunistični pohlepnosti in spletkarjenju in njeno članstvo ne bo nikdar dopustilo, da bi postala Slomškova ustanova navaden politični ali ekspozitura za širjenje komunistične propagande. Mohorjeva družba je versko-kulturna bratovščina, zato so jalovi vsi poizkusi, s katerimi hočejo sovražniki neodvisnega kulturnega delovanja slovenskega naroda do kazati, da more le socializirano podjetje izdajati dobre verske in narodne knjige: *podjetje, ki stoji pod nadzorstvom protiverske in zasužnjevalne ideologije!*

Neizpodbitno je dejstvo, ki ga nekateri radi prikrili, da je bila v Celovcu ustanovljena Mohorjeva družba ne posebna, temveč edina, in da je bila ustanovljena leta 1852 ter ne lansko leto ali celo letos. Namen te družbe ni bil nikdar širjenje s političnimi ali gesli, temveč pospeševanje verskega, moralnega in narodnostnega življenja.

Točka 2. pravil Mohorjeve družbe namreč pravi: »Njen (Družbin) namen je vzgoja slovenskega naroda v duhu katoliških kulturnih osnov.«

In tretja točka dopolnjuje: »Mohorjeva družba dosega svoj cilj z izdajanjem in širjenjem odgovarjajočih verskih, moralno neoporečnih in obče koristnih knjig.«

Teh načel se družba še danes drži. Ta Mohorjeva družba, ki je to svojo nalogo dosledno izvrševala, ni bila nobena druga kot Mohorjeva družba v Celovcu sama in pozneje po prostovoljnem dogovoru skupno z Mohorjevo v Celju, dokler je bila ta še organizacija prvotnega smisla in se ni oddaljila od svojega prvotnega namena. Jasno je, da ne more biti govora o isti organizaciji ali ustanovi, če ta prelomi vsako vez s cilji, ki si jih je postavila ob ustanovitvi. V tem primeru to ni več stara organizacija, temveč nekaj drugega, četudi ne spremeni svojega naslova. Tako vzeto bi se res dalo govoriti o zlorabi imena »Mohorjeve družbe«, a to ne pri celjski, temveč pri celjski družbi!

Če bi sedanji odbor v Celovcu

vpošteval »Izjavo in opozorilo« iz Celja, bi se že samo s tem dejanjem tako oddalil od Slomškovega namena, da ne bi smel več nastopati v imenu Družbe sv. Mohorja. Delo sedanjega odbora pa je gotovo v skladu s pravili in tudi z namenom družbe. Če se ne sprijazni s potjo onih, ki hočejo narediti iz Mohorjeve veri in narodnemu razvoju škodljivo organizacijo, je samo njegova odlika. Zaradi tega in pa, ker nima sedanja celjska zadruga nikake moralne in zakonite podlage za vmešavanje v notranje razmere Mohorjeve družbe v Celovcu, se odbor gotovo tudi v bodoče ne bo oziral na slične »obtožbe« in na delo »demokracije« postavljenih »za stopstev«. Če so nekateri koroški Slovenci zadovoljni s tem, da jim nekdo postavi »odbor« ne glede na pravila družbe in obstoječe predpise, nimamo nič proti temu zato, ker spoštujemo demokratična načela v vseh primerih. Družba sv. Mohorja bo gotovo tudi v bodoče usmerjala svoje delo za

istim ciljem kot v preteklosti in tako v največji meri koristila njim, za katere je bila ustanovljena.

Tisti, ki še vedno nočejo mirovati in pustiti v miru občenarodnih ustanov naj vedo, da je v vsakem posameznem Slovincu preveč ponosa, da bi se bil pripravljen prostovoljno vnesti kot številka na komunistično tabelo in delati le to, kar bi mu bilo predpisano in od zgoraj odobreno. Vsaj v kulturi hoče biti Slovenski narod samostojen! Zato roke proč od Mohorjeve, ki je bila ustanovljena za Slovence in ne tuje politične agencije!

NB.: Ob koncu še pripomnimo, da je po točki 8. pravil Družbe sv. Mohorja izključen iz organizacije vsak član, ki je odpadel od katoliške vere ali postal član nekatoliške organizacije. Gor.

P. S.: Zgornji članek smo posneli po »Koroški kroniki«. Priobčili smo ga, ker se z njim povsem strinjamo. Ured.

K „ozadju ljubljanskega procesa“

Ko sem bral v »Demokraciji« od 21. t. m. članek »Ozadje zadnjega procesa v Ljubljani« sem se spomnil dogodkov iz leta 1941., ko so Nemci po okupaciji Gorenjske in Štajerske začeli odpeljati zavedne Slovence in jih zbirati v začasnih taboriščih v Begušnjah na Gorenjskem, v St. Vidu nad Ljubljano, v Rajhenburgu in v Mariboru. Kakor pošasti so tedaj dirjali po Gorenjskem in Štajerskem gestapovski avtomobili in lovili naše ljudi. Hitlerjeva peta kolona, ki so jo tvorili predvsem komunisti, ljudje, ki so vedno in povsod napredaj, pa je spremljala gestapovce in jim dajala navodila, koga je treba odpeljati.

Vem na primer, kako so iz gornjih taborišč gestapovci »spuščali« komuniste domov, naše ljudi pa odpeljali v Srbijo, na Hrvaško in v Bosno. Tako je bil iz taborišča v St. Vidu nad Ljubljano od gestapa spuščen na svobodo sedanji pravosodni minister v ljubljanski vladi dr. Jože Pokorn. Njegov sodelovec, dr. Aleš Stanovnik, soorganizator OF v Sloveniji, je imel od gestapovcev priliko, da odide iz istega taborišča na svobodo, pa se je dal prostovoljno odpeljati v Srbijo, da bi lažje slepil slovensko ljudstvo in ga pridobil za OF. Komunisti so rabili take naščimljene narodne »heroje«, da so jih uporabljali za limanice in z njimi lovili ljudi v svoje

mreže. Komunisti v Sloveniji so hoteli že takoj spočetka pokazati OF kot pridno in ponižno ovčko, za katero so pa imeli skritega krivolovnega volka »kom. partijo. Hoteli so prikazati OF kot osvobodilni narodni pokret. Hoteli so pokazati, da vodstvo tega gibanja tvori jo predvsem ljudje, ki so bili žrtve nemškega preganjanja. In žal moremo priznati, da se jim je ta laž v veliki meri posrečila. Koliko najpoštenjših in dobro mislečih ljudi so spravili na svojo stran, da so se šli boriti proti koristim lastnega naroda, proti sebi in svojim družinam, proti veri in Bogu, kar bi nikdar ne storili, če bi jim pokazali odkrite karte. Da so komunisti vse to laže dosegli, so se posluževali vseh sredstev, tudi zvez z gestapovci, katerim so pomagali odstrašiti tiste naše ljudi, za katere so dobro vedeli, da jih nikdar ne bodo mogli nategniti na komunistična kopita. V sporazumu z gestapovci pa so iz njih roke reševali ljudi, za katere so vedeli, da jim bodo pomagali pri uničevanju slovenskega naroda.

Znan je primer: sredi junija 1941. so Nemci odpeljali g. Žumerja, mehaničnega mojstra in župana iz Železnikov in ga zaprli v St. Vidu nad Ljubljano. Njegov brat, inž. Žumer se je odpeljal z avtom na Bled k gaulajterju Rainerju, ki je dal župana Žumerja ta-

koj odpeljati nazaj na dom. Ne bom trdil, da so bratje Žumerji danes komunisti, trdim pa, da so doprinesli lep delež k temu, da imamo danes v naši domovini komunistični režim in je g. inž. Žumer imel tedaj, ko je reševal svojega brata iz rok gestapovcev veliko besedo pri onih, ki danes vladajo v Ljubljani in deloma tudi v Beogradu. Pri teh ugotovitvah pa se vprašajmo, kdo zasluži ime: izdajalci, kolaboracionisti, vojni zločinci i. t. d., ali tisti, ki so bili preganjani od Gestapa in komunistov zato, ker so bili zavedni Slovenci in so pomagali reševati slovenski narod iz rok tujih in domačih sovražnikov, ali slovenski komunisti, ki so s pomočjo gestapovcev uničili doma in v nemških taboriščih slovensko ljudstvo?

Poziv usmiljenim srcem

»Dobrodelno društvo« v Gorici poziva vso našo javnost, naj mu blagohotno prisloži na pomoč z vsem, kar se lahko uporabi. Tudi rabljene obleke, perilo in obutev pridejo prav, saj prihajajo društvu prošnje tudi za tako blago. Pomagajmo, usmilimo se potrebnih, vse bo tisočero povrnjeno, nam in našim potomcem.

Prijatelji in znanci, rodoljubi, Vaše dobro srce naj nikoli ne pozabi na potrebe brate in sestre. Omika in izobrazba velevata, da se brat brata usmili v težki usodi.

Slovenci, Slovenke, prisločite potrebnim na pomoč. Dobrodelno društvo prejme in odda, ono je le nabiralnik, ki izroči usmiljenja vrednim.

Pisarna Dobrodelnega društva v Gorici, Riva Piazzetta št. 18/I, deluje vsak dan ob delavnikih, zjutraj in popoldne, in sprejema vse prispevke, tudi najbolj skromne.

Vojna odškodnina

Goriška finančna intendantca sporoča, da je ministrstvo odredilo izplačevanje predjemov na račun vojne odškodnine in sicer za škodo, ki so jo begunci utrpeli na ozemlju, ki je sedaj priključeno Jugoslaviji, na Egejskih otokih in v Dalmaciji. Predjemne bo na kazovalca posebna komisija v Rimu, izvemši za provinco Pulj, za katero je poseben urad v Benetkah. Kdor od beguncem ni še prijavil

vojne škode, lahko to stori do 31. decembra 1948.

Goriška finančna intendantca sporoča tudi, da že pošilja v Rim, odnosno v Benetke vse tozadevne prijave, ki so bile predložene v njenih uradih v Gorici.

Opozorjamo, da morajo prizadeti predložiti italijanski državljanski list, če hočejo dobiti predjem, ker ni še določeno, ali bodo prejeli odškodnino tudi tisti, ki so italijansko državljanstvo po določilih mirovne pogodbe izgubili. Upamo, da bodo odškodnino res dobili, toda potrdila v tem oziru nimamo še nobenega.

ZANIMIVOSTI

Koliko je trgovin v Združenih državah?

Število trgovskih podjetij v Združenih državah je bilo najnižje leta 1943, ko je število padlo na dva milijona 800 tisoč trdk. Takoj po končanju vojni so se stvari hitro popravile in že leta 1946. so zabeležili 430 tisoč novih trdk. Lansko leto se je število povečalo za nadaljnjih 210 tisoč.

Proti suženjstvu

Pripravljalni odbor komisije Združenih narodov za človečanske pravice je odobril te dni člen konvencije, ki določa, da se »ne sme držati nikogar v suženjstvu«. Sovjetski delegat Aleksej Pavlov je izjavil, da se prodajajo begunci, ki so v taboriščih ameriške in britanske cone v Nemčiji na delu v rudnike. Predstavnica Združenih držav gospa Roosevelt je odločno odgovorila, da lahko mednarodna organizacija za begunce (IRO) dokaže neresničnost takih obtožb. Čilski delegat Herman Santa Cruz pa je opozoril na obtožbe »American Federation of Labor« glede prisilnih del, ki so v veljavi v Sovjetski zvezi.

Umor amer. časnika

V morju solunskega pristanišča so 16. t. m. našli truplo ameriškega časnika Georga Bulka, kateri je izginil že 9. maja. Na prvi pogled je izgledalo, da so Bulka ubili s strelom v tilnik. Bolj natančna preiskava je pa dognala, da je bil Bulke umorjen z udarcem na tilnik, kar je povzročilo zlom tilnika. Mrtvec je imel roke in noge zvezane z žico in je bil gotovo že več dni v vodi. Policija ni do zdaj dobila nikakega sledu za morilce. Grški ministrski predsednik Sophoulis je prevzel sam vodstvo preiskave in je izdal točno na navodila notranjemu ministru ter ministrom za obrambo in za javni red kakor tudi glavnemu ravnateljstvu policije, ker gre — kot je dejal Sophoulis — za čast Grčije. Voditelj ameriške misije v Grčiji Griswold je izrazil svoje globoko obžalovanje zaradi tragične smrti časnika Bulka, s katerim je bil v zelo tesnih prijateljskih odnosih.

Gospodarska petletka Titove Jugoslavije:

Propaganda in resnica

Priznanja Edvarda Kardelja o neuspehih v prvem letu »Plana«

Slovenski in jugoslovanski komunistični tisk že skoraj leto dni z mogočnimi mi hvalnicami in učinkovitimi statistikami poveličuje uspehe, ki naj bi jih bilo jugoslovansko gospodarstvo doseglo po zaslugi petletnega gospodarstvenega načrta — ali, kakor se pravoerno reče, »plana«. — Tudi v nedavni razpravi o novem državnem proračunu je bilo iz ust različnih prvakov današnje vladavine v Jugoslaviji slišati zgolj povzdigovanje teh uspehov, ki da so že v letu dni, kar je začel veljati »plan«, do cela preobrazili gospodar-

sko in socialno podobo države.

Na gni zadnjih sej v Titovem osrednjem parlamentu pa je o tem spregovoril morda najbolj vodilni človek komunistične Jugoslavije, podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj. Tudi njegov govor je bil po obliki propaganda za petletni načrt in za njegove cilje. Toda bistvo Kardeljevega poročila so sestavljale ugotovitve in priznanja o neuspehih, napakah in položajih, ki jih je »plan« navzlic propagandi, političnemu pritisku in vsem prizadevanjem oblasti doživel že v

prvem letu svojega ostvarjanja.

Kardeljeva izvajanja, kakor jih prinaša »Slovenski Poročevalec«, so marksistično dolga in učena, zavila in malo razumljiva. Vendar se da s primernim trudom iz njih izluščiti zelo poučno sliko o resničnem stanju jugoslovanskega gospodarstva. V vsakdanjem, kolikor toliko človeškem jeziku se Kardeljev prikaz glasi takole:

Namesto napredka — nazadovanje

Cilj Titovega petletnega gospodarstvenega načrta je dosledna in popolna uvedba komunističnega gospodarstva in socialnega reda v Jugoslaviji. Izkušnje prvega leta govore, kakor trdi Kardelj, sicer o velikih uspehih, toda nič manj tudi o »slabostih, pomanjkljivostih in napakah« pri izvajanju pet-

letke. Navzlic »planu« in navzlic vsem prizadevanjem oblasti niso v prvem letu za dvig gospodarstva skoraj nič izkoristili niti tistih — dasi zelo omejenih — možnosti, ki jih je gospodarstvu nudila še predvojna Jugoslavija; kaj šele, da bi bili ustvarili kake nove pogoje za njegov napredek. To se pravi, da ni Jugoslavija v prvem obdobju petletke dosegla niti tistega gospodarskega razmaha, kakor ga je poznala že pred vojno in revolucijo.

Državne in partijske kontrolne komisije so ugotovile, da je vsepovsod še o grobno neizkoriščenih delovnih, tehničnih in tvarnih sil ter rezerv, ki jih kljub pomanjkanju in potrebam na vseh koncih in krajih puščajo docela v nemar.

Eden poglavitnih vzrokov za vse polome v prvem letu »plana« je ta, da vodstva posameznih podjetij in celo

ljudje, ki so za uspeh petletke vodilno odgovorni, ne kažejo nič zanimanja, kaj šele navdušenja za »plan«. Nasprotno, pogosto mu celo kar se da nasprotujejo in njegovo uresničevanje ovirajo.

A tudi kjer in kadar so se skušali ravnati po »planu«, so to delali nesmotreno in kar tjavdan. Nekatere pogoje gospodarstva so tako obremenili z nalogami, da jih še zdaleč ni bilo moči izpolniti, drugim področjem pa niso postavili nobenih zahtev. Gospodarski voditelji se niso ozirali na to, da »plan« zahteva prav za prav samo tisto, kar bi se dalo doseči že v stari in zaostali Jugoslaviji in torej predstavlja najmanjšo, ne največjo možno mero naporov in uspehov. Sovjetske skušnje v načrtnem gospodarstvu so dosti premalo upoštevale. Razna gospodarska vodstva so dobro vedela, da

bi se dalo izdelati dosti več blaga, kakor ga zahteva »plan«, pa niso marala izdelovalnih načrtov povečati. Marsikje so te načrte celo nalašč sestavljali tako, da bi bila izdelava čim manjša. To se je pokazalo zlasti v pridobivanju premoga, ki je eden najvažnejših pogojev za industrializacijo države.

Razpored strojev ter njihovo izkoriščanje sta v večini jugoslovanskih podjetij ostala ista, kakor sta bila leta 1944. To se pravi, da so v letu »največje obnove in zagona« stroji kljub »planu« izdelali in koristili toliko, kakor tedaj, ko je država bila sredi vojne okupacije, nereda in razdejanja.

Organizacija dela, delovna disciplina, uvajanje novih delovnih načinov in izdelovalnih postopkov ter najmanjših zahtevanih storitev (norm), izvedba delovnih tekmovanj in tako da

IZ SLOVENIJE

»ZADRUŽNI DOMOVI«

V zadnjem času po vsej FLRJ v okviru Titove petletke »udarni škoti« in »navdušenjem« gradijo »zadrugne domove«. Tako tudi v Sloveniji. To vsekakor ni nič slabega: domovi bodo ostali tudi potem, ko o sedanjem »ljudskem« režimu ne bo več ne duha ne sluha. Razumljivo je, da je časopisje polno poročil in slavošpevov, a vendar ne more mimo nekaterih dejstev, čeprav jih skuša ironizirati. Ta dejstva pa kažejo, da je navdušenje za zadrugne domove kot tudi sicer za vsako drugo stvar tam preko kaj relativno. Evo nekaj drobtin iz zadrugnodomskih poročil iz zadnjega časa: »V začetku so vaščani naselili raznim hujšakom, ki so jih plašili, da bo v zadrugnem domu skupni kotel. Toda množične organizacije OF so sproti razkrinkale vse lažnjive vesti in zlonamerno propagando, da so vaščani kočno spoznali...« (Gornja Lendava): »Načrt vzbuja zanimanje tudi med onimi vaščani, ki so doslej z nezaupanjem sprejemali akcijo... Ljudstvo, ki mu je za napredek in blagostanje vasi več, kot za prazne govornice prikrita reakcije...« (Sv. Jurij ob Ščavnici): »Priletla tovarišica je dober zgled mlajšim, ki se boje težkega dela...« (Dol. Toplice): »Vsak pa bi pričakoval, da se bo delo... takoj nadaljevalo, kar se pa, žal, ni zgodilo. Kaj je temu vzrok? Gradbeni odbor, ki je bil izvoljen, ni ukrenil ničesar in ni sklical svoje seje, temveč je razje poslušal razne nezadovoljnice... Odbor je poleg tega imel tudi odbornike, ki sploh niso vedeli, da so odborniki...« (Iglavas - Postojna): »Kje bomo pa v zvezi denar. Ali bo dala država?... Tine se je nasmehnil: »Zadrugni dom bo vaš, zato ga boste gradili z lastnimi sredstvi... Sklepi pa so ostali — žal, le pri besedah. Ob ljubljeni le se ni podiral, kamno lom je sameval... opekarna je spala. Nergači so prilezli iz lukenj... ter sčali malodušnost. Zadrugni dom je bil pozabljen. Drugi sestanek... Majhna gostilniška soba je bila do polovice zasledena... Vi pa samo priključite, obljubljate, pritrjujete — storite pa nič. Če bi vam rekli, da je tale stena črna, bi rekli ne, če ne me. Šele ko bi odšel, bi mi dejali, da sem osele. Tako le je dejal vodja sestanka Tine v Lembergu in ni se zmotil.«

»ODPRAVIMO NAPAKE«

Hermína P. se v »Slovenskem poročevalcu« pod gornjim naslovom pritožuje nad načinom proste prodaje kosti v Slamičevih trgovini v Ljubljani. Njen protest pa ni toliko zanimiv zaradi načina obravnavanja kupcev s strani prodajalcev, ampak zaradi tehle dveh uvodnih stavkov: »Te dni so bile tudi v prodajalni »Slamič« v prosti prodaji kosti. Že po 16. uri se je zbralo mnogo ljudi, ki so

nestrpno čakali na začetek prodaje«. K tema dvema stavkoma ni treba pametnemu človeku nobenega komentarja. Razumljivo je, da je prosta prodaja kosti (pri čemer dobi vsakdo lahko 1 kg) za ljudi, ki doba na mesec 2 kg enotne in 4 kg koruzne moke (med prvo in drugo okupacijo — italijansko in nemško — po 7 kg enotne) ter seveda tudi manj maščob kot med vojno, pomemben dogodek, posebno še, če lahko ljubljanci za slabo zagrnjenimi okni Mikličevega hotela, kjer je Dom jugoslovanske armade, vidijo na belih prtihi bel kruh in razne druge za njih nedosegljive dobrnote, oziroma če se iz dneva v dan pojavljajo po ulicah in uradih primeri, da se nezadostno hranjeni in preobremenjeni ljudje onesvesčajo, ker prepuščajo že itak nezadostne obroke koruze svojim otrokom.

VEZANE CENE:

»Slovenski poročevalcu« od 14. maja prinaša članek o uspehih in pomanjkljivosti v vezani trgovini. Med drugim pravi: »Danes kaže kmet že veliko pripravljeno vseh vključiti se čim bolj v novi način izmenjave... ker je spoznal, da predstavlja novi način trgovanja najboljšo pot za vnovčenje presežkov (?)... in za dvig življenjske ravni kmečkega prebivalstva...« Kako je s to »dvignjeno« ravno kmečkega prebivalstva, naj samo omenimo, da je treba za par moskih čevljev oddati »preseček« dveh telet, za par otroških čevljev pa »preseček« 120 kg fižola.

ODKUP MLEKA

Kakšna sabotaža ljudskih napov: »Slovenski poročevalcu« ugotavlja na nekem mestu: »... Nasprotno pa vas Turnišče (dolinsko lendavski okraj), kjer je 255 molznih krav in čigar plan znaša 2250 l mesečno, ni oddala v mesecu marcu ničesar, v aprilu pa 49 litrov.«

ZAKON o zasebnih trgovinah:

Zvezni svet in Svet narodov Ljudske skupščine FRLJ je sprejel 27. aprila temeljni zakon o zasebnih trgovinah. Zakon določa, da vodi organizacijo trgovine država, ki določa plan trgovske mreže. Zaradi izpolnitve plana obstoječe trgovine in zadrugnih trgovskih podjetij tudi zasebne trgovine, ki pa so pod nadzorstvom državnih organov. Zasebne trgovine na debelo niso dovoljene, enako zasebni trgovec ne more imeti podružnic. Dovoljenje za izvrševanje trgovine izdaja okrajni izvršilni odbor. Državni organ določa tudi lahko odvzame, če imetnik izvršuje trgovino v nasprotju z družbenim namenom, če ni trgovina v skladu s planom trgovske mreže itd. Obstoječe zasebne trgovine, ki ne dajo spraviti v sklad s predpisi zakona,

morajo prenehati. — Praktično pomenijo ti sklepi smrtni udarec zasebni trgovini, čeprav so se nekateri, ali pa celo večina trgovcev med vso vojno toliko oklepali OF in se »za bodoče« odkupovali z zneski, ki niso bili skromni.

PRIDOBIVANJE PREMOGA:

V generalni direkciji za premog zveznega ministrstva za rudarstvo je bila konferenca, katere namen je bil dognati nove norme za pridobivanje premoga, ki bodo nad povprečno storitvijo vseh delavcev. Dosedanje so bile »reakcijske« posnetke starih norm. Istosčasno mislijo seveda v zveznih premogovnikih znižati proizvodne stroške. Posledice so jasne: več napornega dela, če ne bo hotel biti »saboter ljudske obnove in socialistične države« ter — nižje meze. Vse v slavo maršala Tita in njegove petletke.

MOZ S HRBTENICO

Milan Vidmar je bil sodnik na šahovskem turnirju za svetovno šahovsko prvenstvo v Moskvi. Seveda se je o tem precej razpisal, pri čemer tudi ni pozabil povedati kaj o sebi. Hvali seveda vse. Kot je že pred vojno predelal svojo knjigo »Med Evropo in Ameriko« za nacistične potrebe in vel veliko priznanje, prirokuje zdaj vse potrebam komunizma. Ta »izbruhni« značaj, brat velikega Josipa Vidmarja, član komunistične ljubljanske »čarsije«, takole zaključuje svoj popis Moskve in turnirja: »Toda tam, na zapadu, ni te nevzdržne ustvarjalne sile, te železne volje, te premočrnosti v razvoju, ki jo v Moskvi doživljaš ob vsakem kosraku«. Gotovo ne. Zato pa prihajajo begunci čez mejo v lakastih čevljih, svilenih srcah in krasnih oblekah, odlično hranjeni in nad vse navdušeni nad »novim redom«, ki je precej podoben tistemu, za katerega se je gospod Vidmar v vidiku denarčkov še pred kratkim zelo navduševal. Naj živi hrbtnica!

PADALSKI POLK

»Tanjug« poroča o domnevnem sestanku v begunskem taborišču v St. Johann - Pongau v Avstriji, kjer naj bi bil z vednostjo anglo-ameriških zaveznikov sestanek nekaterih »vojnih zločincev« za sestavo padalskega polka iz izbranih emigrantov.

DELOVNE smrtno nesreče

Delovna zaščita mora biti v progresivni državi vsekakor na viski. Zaradi tega beremo skoraj vsak dan o delovnih smrtnih nesrečah. V ljubljanski kurilnici se je smrtno ponesrečil kovinosturkar Janez Rupar ml., v trboveljskem premogovniku Alojz Prosenc, v delovnem kolektivu železarne na Jesenicah je smrt doletela Franca Tuma, v Kranju pa se smrtno ponesrečila avtobusni šofer Miroslav Tič in Rudolf Debeljak, na Črnučah pa avtokelepar Stane Limpe iz delovnega kolektiva »Avtomontaža«.

Ije, je bila povsod slaba, če ne celo porazna.

Zanemarijanja delavstva in delavski odbor

Vse prvo leto se je čutilo hudo pomanjkanje delovne sile. Zlasti je primanjkovalo strokovno usposobljenega delavstva. A še to piclo delovno silo so negospodarsko in nesmotreno izkoriščali. Po nekaterih republikah, zlasti v Sloveniji in na Hrvaškem, je bilo ponekod izurjenega delavstva preveč, po drugih pa skoraj nič. Gospodarska vodstva posameznih republik pa lastno delovno silo ljubosumno hranijo zase, namesto da bi z njo pomagala tam, kjer je ni. Med delavstvom samim in celo med strokovnimi voditelji se kaže pravo sovraštvo do »plana« in do obveznosti, ki jih uvajanje komunističnega gospodarstva nalaga ljudstvu. Izurjeno strokovno delavstvo

hoče biti le v mestih in pa tam, kjer je življenje kolikor toliko urejeno. Če je treba iti na delo v slabe razmere, se delavci upirajo ter se na razne »škodljive in nepravilne« načine izgovarjajo. Tega je marsikdaj krivo dejstvo, da za delavstvo premalo skrbe in jim ne nudijo niti kolikor toliko primernega življenja, prehrane, gospodarskega in pravnega varstva ter zdravstvene pomoči. V mnogih jugoslovanskih rudnikih delajo nepretrgoma v delavnicah in nedeljah, brez slehernega počitka in oddiha, prav tako na železnicah. To je že tako vsakdanja stvar, da se odgovorni uradniki zanjo sploh več ne zmenijo. Enak je položaj v stavbeni industriji. Delovni čas se zdaleč ni tako izkoriščen, kakor bi lahko bil; delavci dosti preveč in neupravičeno izostajajo, prepogosto menjavajo delo in tako dalje, vse zara-

di tega, ker nimajo primeren stanovanj in so na splošno prešlabo preskrbljeni.

Slabi izdelki

Zaradi takega nereda in brezvestnosti je izdelano blago slabo, pogosto neuporabno in ga je treba dosti zavreči. Ponekod gre zaradi tega v izgubo tudi do 40 odstotkov vseh izdelkov. Z materialom nikjer ne varčujejo, s surovinami, pogonsko silo, gorivom in drugim razmetavajo, da je joj. Država zaradi tega izgublja ogromne milijone. V malo katerem podjetju vedo, kaj sploh imajo po skladiščih, kaj šele, da bi nadzorovali, kako se surovine, material, orodje in drugo uporabljajo. Nihče ne skrbi, da bi se stroški izdelave zmanjšali. Vodstva podjetij gledajo samo na to, da bi izdelali čimveč blaga. Da bi pa blago bilo dobro in uporabno, tega nikomur ni mar.

Vesti s Tržaškega

Slov. dem. zveza za STO je odprla svoj urad

Slovenska demokratska zveza za STO sporoča javnosti, da je po dolgem iskanju in vsestranskem prizadevanju dobila prostore za svoje uradno poslovanje in svoj sedež v Trstu — ulica Maecchia — velji 22/III. V skladu z zadostnih sredstev je bilo mogoče opremiti prostore le za skrajno silo; tako prične Zvezin urad poslovati že v soboto 29. maja 1948 in bo za stranke odprt: vse dni razen nedelj od 10. do 12.1/2 in od 17. do 19.1/2; ob praznikih bodo uradne ure samo do poldne.

Tajništvo

»Slov. dem. zveze za STO«

Novo tolovajstvo

Dne 24. t. m. je šel g. Smrkolj, župnik v Dolini pri Trstu v posredstvo Socerba, ki leži na Tržaškem ozemlju pod jugoslovansko vojaško upravo, kjer je imel naznanjeno sv. mašo v tako imenovani »Socerbski jami«. Z njim je šel Pepi Mahnič iz Doline in vsa šolska mladina z učiteljnima na čelu. Pri maši je bilo nekaj Socerbljanov in Dolincev. Tudi nekaj ljudi od Sv. Ane je bilo navzočih. Po sv. maši, ki se je končala okrog enajstih dopoldne, je mežnar Urhov Jožek iz Socerba pospravil obleko, g. župnik je pa kratko pomolil in hotel nato oditi z ljudmi vred iz jame. Tedaj so se mu približali štirje okrog 30 let stari možje. Dva sta prišla g. Mahniča, dva pa njega in sta ga hotela suiniti v jamo, ki je zelo globoka. Ker se je branil, so ga pričeli tolči po glavi s kamni, ki so jih imeli že pripravljene. Razvila se je borba, v kateri se je duhovnik v talarju branil kolikor se je mogel. Šolski otroci so vsi preplašeni začeli jokati in kričati. G. župniku, ki je že močno krvavel, se je posrečilo, da seje prebrinil do vrha stopnic. Medtem so tolovaji stolkli do krvi g. Mahniča in tudi mežnarja. Ker je ljudstvo kričalo in vpilo, so napadalc odnehal in se umaknili proti jugoslovanski meji. G. župnika so farani odpeljali v vaško gostilno, kjer se je umil. Obleko je imel strgano in okrvavljen talar. Tedaj so prišli v gostilno narodni zaščitniki, ki so izjavili, da bo prišla višja oblast iz Kopra radi zasljanja. Zato mora g. župnik počakati. Šolskim otrokom in ostalim ljudem je zaščita po dolgem oklevanju dovolila, da lahko odidejo domov. Na meji so jih čakali oni štirje napadalc, ki so bili sedaj preoblečeni. Navali so na ljudi s kamni in brcami prav po tolovajsko.

Padre Lombardi

Bilo je pri Milanu, v Sesto San Giovanni: ogromna množica ljudi poslušala pridigo znamenitega jezuita Lombardija. Neverjetna množica, če pomislimo da Sesto San Giovanni slovi kot trdnjava italijanskega komunizma: govoril je dve uri in ob koncu svojega govora žel vilik uspeh. Ni povedal nič novega, toda govoril je kot človek preprosto resnico. Pred dnevi smo ga poslušali v Trstu. Njegovi govori so bili prenašani iz cerkve Sv. Antona v pet drugih tržaških cerkva ter v Milje, v Tržič, v Gorico in Videm, tako da je velika množica poslušala njegove prige. Zato ne razumemo, kako je mogel pater Lombardi v Trstu, ki je jezikovno mešano mesto, nasesti propagandni Lega Nazionale in se dal speljati, da je 24. maja šel govoriti iz cerkve na tržaški Veliki trg (Piazza Unità) in to ravno na dan, ko je Lega Nazionale »proslavljala« obletnico vstopa Italije v prvo svetovno vojno ter z ogromnimi plakati po tržaških ulicah, vabila tržaško italijanstvo, da se udeleži zbora na Velikem trgu, kjer bo govoril pater Lombardi.

Orožje

Ravnatelj ljudske šole v Barkovljah je izročil na policijski stražnici v Barkovljah samokres vrste Walter, katerega je odvezal učencu Milazziju. Kasneje so izvedli preiskavo na Milazzijevem domu ter so našli še dele ene italijanske in ene nemške puške. Nadaljnje preiskave so odkrile še brzostrelko, ki je bila skrita v grmu ter je bila last nekega Zorzuta. Orožje je policija zaplenila, aretirala Zorzuta ter ga prijavila zavezniškemu vojaškemu sodišču.

Vesti z

Goriškega

Beganje

»Primorski dnevnik« od 27. t. m. piše, da bodo morali begunci, ki gredo v Argentino dolga leta odplačevati stroške za prevoz čez morje. Ta trditve »Primorskega dnevnika« je neresnična, ker poštuje begunci na stroške mednarodne organizacije za pomoč razseljenecem, ki ne bo zahtevala povračila od nikogar.

Izročitev „vojnih zločinc.“

Odlok od 28. februarja 1948., števil. 363 vsebuje predpise, ki jih Italijanska republika zahteva za izročitev vojnih zločincev. Iz določil zakona izhaja, da bo preiskovalni oddelek prizivnega sodišča v Rimu določeval ali se zahtevam po izročitvi zločincev, kolaboracionistov itd. ugodil ali ne. Odredba navaja tudi načela, katerih se bo moral prizivni oddelek držati pri preučevanju vsakega primera. Prihodnjič objavimo zakon v celoti.

Obletnica

V ponedeljek 24. maja so praznovali v Gorici 33. obletnico vstopa Italije v prvo svetovno vojno. Ob tej priliki so podelili vojaški posadki na gradu novo zastavo.

Odlikovanje

Predsednik Republike Einaudi je odlikoval z zlato kolajno mesti Gorico in Trst.

Novi pribežniki

Iz Titovega raja prihajajo vsak dan novi pribežniki, eni posamič, drugi v skupinah. Tako je v tem tednu pribežalo v Italijo nekaj družin iz Marki pri Marjinem Celju, vsega skupaj 12 oseb z živino in blagom. Vsi pribežniki pripovedujejo o neznanosti političnega pritiska, žuganju od strani zaupnikov O Z N E, vsiljevanju komunističnih lažnjivcev in splošnem pomanjkanju.

Števerjan

Pretekli teden so tu odkrili grob Marije Čadež iz Kojskega, 26 letne mladenke, ki so jo Titovi komunisti ubili aprila 1945., par dni pred koncem vojne, ker ni tuhtila v njihov rog. Bila je poštna mladenka in se za politiko ni brigala.

Radio Trst

je poročal 27. t. m., da je Titova vlada preklicala zakon o zaplenbi in podržavljenju premoženja tujih državljanov.

Pomiloščenje

Izšel je zakon, ki odpušča vsako kaznen za vse morebitne zločine in prestopke vsem bivšim italijanskim državljanom, ki so postali Jugoslavlani po določenih mirovne pogodbe. Pogoji je, da je sodba postala že pravomočna na dan 7. aprila t. l. Istotako predvideva zakon odpust kazni vsem jugoslovanskim državljanom (tistim, ki so bili taki že pred 15. septembrom 1947), ki se takoj izpustijo na svobodo in, če hočejo, vrnejo domov, s pogojem, da je

Istemu sodišču so prijavili tudi Ano Zorzut ter mladoletne Milazzija in Kobolija.

Razdelitev STO

K vestem, da bo Sovjetska zveza v kratkem predložila razdelitev Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo, anglo-ameriški diplomatski krogi pripominjajo, da bi bil ta sovjetski predlog za zahodne velesile nesprejemljiv. Poudarjajo, da ta sovjetski predlog ne bi izboljšal sedanje neugodne razcepitve Svobodnega ozemlja, ampak bi bil samo podlaga zahtevi za umik tisoč anglo-ameriških vojakov s Svobodnega tržaškega ozemlja. Skratka, gornji predlog ne predstavlja realne rešitve tržaškega vprašanja.

postala sodba pravomočna na dan 7. aprila 1948. Ta zakon je v zvezi s tozadevnim italijansko-jugoslovanskim dogovorom od aprila t. l.

Ureditev meje

Italija je poslala zastopnikom štirih veselj v Rimu noto z zahtevami, da se dokončno uredijo meje med Italijo in Jugoslavijo. Nota dolži Titovo Jugoslavijo, da nameno zavlačuje vsak sporazum v tej zadevi in da se zaradi tega dogajajo vedno pogostejši incidenti. Po tej noti je Titov poslanik v Rimu g. Iveković imel razgovor z zunanjim ministrom grofom Sforzo in dal povoljne izjave za ureditev zadeve.

Poziv „Dobrod. društva“

Mnogi starši bi radi peljali svoje otroke k birmi, pa nimajo botrov. Prosimo vse rodoljube, moške in ženske, prijatelje naše mladine, ki bi bili pripravljeni postati botri, naj javijo svoje ime in naslov dobrodelnim pisarni. Ne zamudimo nuditi prilike veselja in radosti našim mladim; nedolžni birmanci bodo s hvalečnostjo in lepim spominom povrnil botrom stotero. Birma za Slovence bo v Gorici 13. junija popoldne.

Češnje

Že dober mesec rdijo na našem trgu med košarami sveže zelenjave češnje, prvo sadje leta, up kmetov in veselje meščanov. Kmetje poravnajo z izkupičkom nekaj zimskega dolga, kupijo za dom in družino najnujnejše, sebi pa tobaka za čez zimo izpraznjeni mošnjiček. Otroci bi prodali za nje celo šolsko torbico z zveski in knjigami, če bi jo kdo kupil in bi jim starši kaj podobnega dovolili. Ali skrbna mati že najde vrzel, ki jo bo napolnila kdaj kasneje, da lahko kupi zdaj družini nekaj pesti sočnega in zdravega sadeža, ki pordeči otrokom zbledela lica, jim vlije novega poguma za učenje in novega veselja za pomoč mami in atu pri delu.

Tudi odrasli se ne branijo teh žilahnih kroglic. Jedo jih s tako slastjo kot Izraelci mano v puščavi, češnje pa tudi žginejo z isto naglico kot mana. Predrage so, da bi si jih mogli kupiti, kolikor si jih počelijo oči in želodec, čeprav se je znižala njih cena v enem mesecu za cele tri četrtine. Mnogi se ob prešetih kroglicah spominajo močnih debel in košatih vej, ki so jih morali zapustiti in s katerih jih zdaj izza meje vabijo sočni »divjaki«, temni ko kri, svetle in trde »vipavke« ter ko maj zoreče »čufarice«. Radi bi se vrnili, da bi se enkrat splezali po gladkem deblu, sedli v rogovilasto vejčevje, smukali sadež za sadežem, ga spuščali v koš pa tudi stisnili med zdrave zobe. Nič več bi ne priganjali »trgačeve« žvižganju, to bi pustili kosom, oni naj bi se pa po mili volji mastili sladkega sadeža.

Zdaj so pa le še spomini, polne košare češenj na trgu, poleg pa črna tablica s previsoko ceno.

Odgovorni urednik: Janko Simičič
Tiska tiskarna Budin v Gorici